

Nové (a „creatio ex nihilo“)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2007](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2007](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 17. 12. 2007

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 17. 12. 2007

Nové (a „creatio ex nihilo“)

Z téhož důvodu, proč jen výjimečně a jen v textech nikoli výslovně filosofických užívám slova „bůh“ nebo „Bůh“, a to pro jeho náboženskou (religiózní) zatíženost (abych je nemusel vždy znovu pracně očišťovat od nežádoucích tradičních konotací), jsem nakloněn velké střídmosti a nechuti k lehkomyslnému užívání slova „stvoření“ a slovesa „stvořiti“ (a když už těch slov použiji, dávám si pozor, aby příslušný kontext zřetelně naznačil, že nejde o chápání „náboženské“). Docela jinak se to má ovšem s „věcí samou“. Mám zcela jednoznačně za to, že v chápání světa a vnitrosvětých skutečností se nemůžeme obejít bez uznání neobyčejně frekventovaného, byť nejčastěji nepřiliš nápadného „výskytu“ novinek, nového, nových skutečností, přičemž ono vskutku, opravdu „nové“ nemůže být vysvětlováno ani odvozováno z ničeho „starého“, co tu už předtím bylo. Zároveň ovšem platí, že každé takové „nové“ se může uskutečnit jako opravdu nové pouze za předpokladu, že do svého uskutečnění zřetelně *selektivním* (a tudíž *reaktibilním*) způsobem zapojí něco z toho starého; nové, které by bylo pouze novým, by de facto bylo jen něčím starým (v tom smyslu, že to tady nebo někde jinde a jindy už bylo, a možná mnohokrát, nescíslněkrát). Právě proto je ono skutečně nové tak často skryté našim pohledům, protože my jsme nakloněni se na prvním místě orientovat na to, co už známe a co je nápadné (co tu už bylo). Nové, skutečně nové je však nejčastěji naprosto nenápadné; když se to stává nápadným, už dávno to opravdu tak nové není – jen jsme to nepostřehli. – A to velmi důležité až nakonec: nepochází-li to skutečně nové z ničeho starého, musí to pro nás vypadat, jako kdyby přicházelo z „ničeho“. Ovšem teze tzv. creatio ex nihilo měla kdysi smysl jako hráz proti odvozování čehokoli z toho, co předcházelo. Jakmile však náležitě porozumíme, co to je budoucnost, která přichází právě teď (a tedy nikoliv z něčeho již dříve daného, tudíž minulého), můžeme tuto tezi směle opustit, protože víme, že zdrojem nového není žádná „nicota“. Ale abychom to kromě toho náležitě a do hloubky *pochopili*, to zůstává nadále naším úkolem.

(pro Ivanu Valúchovou-Bargárovou)

(Písek, 071217-3.)